

Säffle kommun

kommun@saffle.se

Rektorn vid Höglundaskolan 7-9

marie.eriksson@saffle.se

Beslut för grundskola

efter tillsyn av Höglundaskolan 7-9
i Säffle kommun

Tillsyn i Höglundaskolan 7-9

Skolinspektionen genomför tillsyn i Säffle kommun under Hösten 2012. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Höglundaskolan 7-9 besöktes av Skolinspektionen mellan den 11-12 september 2012 och den 6 november 2012.

Fakta om skolan

Höglundaskolan ligger i Säffle tätort och har cirka 150 elever i årskurserna 7-9. Skolenheten leds av en rektor. Det finns sju klasser i Höglundaskolans årskurser 7-9. Lärarna är organiserade i två arbetslag med varsin arbetslagsledare. Arbetslagen är åldersblandade med klasser från sjuan, åttan och nian i varje arbetslag. Skolan arbetar med tvålärarsystem, där eleverna undervisas av två lärare i ämnena svenska, matematik och engelska och till viss del även i SO-ämnena. Inom skolenheten finns också möjlighet för elever i behov av särskilt stöd att få en del av undervisningen i en mindre grupp kallad "Kompassen", där sex pedagoger tjänstgör.

Ett fåtal elever från Höglundaskolan undervisas huvudsakligen i någon av två kommungemensamma särskilda undervisningsgrupper, varav den ena drivs i samverkan med socialtjänsten i Säffle kommun.

Av Skolverkets offentliga statistik framgår att andelen elever som är behöriga till nationella program i gymnasieskolan under flera av de senaste åren legat omkring och ibland något över riksgenomsnittet. År 2012 var 89,2 procent av eleverna behöriga till yrkesprogram (den genomsnittliga andelen i riket var 87,5 procent). Andelen elever som nått minst mål att uppnå i samtliga ämnen har de senaste fem åren oftast legat omkring 65 till 70 procent (riksgenomsnittet låg på 77,4 procent år 2012). I fråga om genomsnittligt meritvärde har Höglundaskolan under de fem senaste åren legat klart under riksgenomsnittet. År 2012 var det genomsnittliga meritvärdet vid Höglundaskolan 188, vilket kan jämföras med riksgenomsnittet som var 211. I svenska och engelska låg andelen elever som inte nådde minst mål att uppnå år 2012 omkring under 5 procent. I matematik var motsvarande andel cirka 10 procent. I biologi, fysik, kemi, idrott och hälsa samt samhällskunskap var låg andelen elever som inte nådde minst mål att uppnå mellan 15 och 20 procent. Både i fråga om genomsnittligt meritvärde och andelen elever som nått målen i samtliga ämnen har flickornas resultat så gott som konsekvent legat högre än pojkarnas under de fem senaste åren. Undantaget är läsåret 2011/2012 då flickornas meritvärde störtdök jämfört med föregående år (från 228 till 186) och pojkarnas steg (från 165 till 191) så att det låg något högre än flickornas.

Helhetsbedömning

Det genomsnittliga meritvärdet vid Höglundaskolan har de senaste fem åren oftast legat strax under 190 och andelen elever som nått målen i samtliga ämnen har konsekvent varit mindre än 70 procent. I båda fallen är resultaten väsentligt lägre än riksgenomsnittet. Samtidigt har andelen elever som är behöriga till något av gymnasieskolans nationella program de senaste åren legat omkring och ibland något över riksgenomsnittet. En förhållandevis hög andel elever som når gymnasiebehörighet i kombination med jämförelsevis låga meritvärden kan tolkas som ett av flera tecken på att skolenheten inte fullt ut har lyckats ge elever ledning och stimulans att nå längre i deras kunskapsutveckling. Skolinspektionen vill betona vikten av att Höglundaskolan arbetar vidare med att möta varje elev på rätt nivå och ge stöd och utmaningar till alla elever. Höglundaskolan behöver också utveckla möjligheten för eleverna att ha ett reellt inflytande över innehållet i undervisningen. I skolans demokratiuppdrag ligger att skolan aktivt måste stimulera eleverna att ta ansvar och utöva inflytande. Läroplanen och skollagen är mycket tydliga med att eleverna ska ges inflytande och att lärarna ska utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för utbildningen och arbeta aktivt med att stimulera till inflytande. Ett ökat inflytande kan också vara en väg att motivera och stimulera eleverna att nå längre.

Rektor bedriver ett av lärarna uppskattat pedagogiskt ledarskap och det finns dokumenterade rutiner för ett fungerande kvalitetsarbete vid Höglundaskolan. Måluppfyllelsen utvärderas och analyseras under rektors ledning och resultaten ligger till grund för fortsatt planering. Det systematiska kvalitetsarbetet dokumenteras.

En anmärkningsvärt hög andel av Höglundaskolans elever ges särskilt stöd i hög omfattning och/eller varaktigt i den så kallade "Kompassen", en annan undervisningsgrupp än den som eleverna normalt tillhör. Utöver att detta strider mot författningarnas betoning på inkludering (där huvudregeln är att elever ska ges undervisning i den gemenskap eller elevgrupp som eleven normalt tillhör) har rektorn vid Höglundaskolan inte fattat beslut om placering i särskild undervisningsgrupp för någon av de berörda eleverna.

Av offentlig statistik framgår att det återkommande under de senaste åren har funnits en diskrepans mellan elevernas resultat på nationella ämnesprov och deras slutbetyg. Eftersom de nationella ämnesproven ska utgöra ett stöd vid bedömning och betygsättning är det angeläget att rektor och lärare fortsätter att analysera orsaker till det varierande utfallet.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på några områden som huvudmannen måste åtgärda för att utveckla verksamheten. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Säfle kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 21 mars 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Säfle kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Motivering

Enligt skollagen ska barn och elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Att ytterligare motivera eleverna, att ge dem ledning och stimulans att nå längre i deras kunskapsutveckling, anger rektor, intervjuade lärare och elevhälsopersonal samstämmt som skolans mest angelägna utvecklingsområde. Resultaten av de enkäter som elever i årskurs nio har besvarat för Skolinspektionens räkning pekar också tydligt mot att stimulans är ett utvecklingsområde vid skolenheten.

Utredningen visar att lärarna vid Höglundaskolan inte ger alla elever den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

1 kap. 4 § andra stycket och 3 kap. 3 § första meningen skollagen.

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Säffle kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Eleverna ska ha ett reellt inflytande på undervisningens innehåll.

Motivering

Av skollagen framgår att elever ska ges inflytande över utbildningen. Enligt läroplanen ska läraren svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetsätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

De elever som Skolinspektionen har intervjuat uppger att deras lärare i regel erbjuder dem goda möjligheter att påverka arbetsätt och arbetsformer, till exempel vilken typ av redovisningar som ska genomföras och när detta ska ske. Däremot uppger eleverna att de flesta lärarna, bara i mycket begränsad omfattning låter dem påverka innehållet i undervisningen. Utsagorna får stöd av svaren på Skolinspektionens enkät från elever i förra läsårets årskurs 9. Närmare 90 procent av de svarande instämmer i påståendet att det bara är lärarna som bestämmer vad eleverna ska arbeta med på lektionerna. Såväl skolans rektor som flertalet av de lärare som Skolinspektionen har intervjuat uppger att elevernas inflytande på undervisningens innehåll är ett utvecklingsområde för skolan.

Utredningen visar att eleverna i otillräcklig utsträckning har ett reellt inflytande på undervisningens innehåll och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

4 kap. 9 § första stycket skollagen, Lgr 11 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande

Trygghet och studiero

Bedömning

Säffle kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Vid skolan ska genomföras åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling.
- Det ska för varje skolenhet finnas en plan mot kränkande behandling som för varje enskild verksamhet anger vilka åtgärder som ska vidtas och hur de ska följas upp.

Motivering

Skollagen anger att det inom ramen för varje särskild verksamhet ska bedrivas ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Huvudmannen är skyldig att se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling. Varje skolenhet ska också ha en plan mot kränkande behandling med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

De elever som Skolinspektionen har intervjuat uppger att verbala kränkningar i olika former är vanligt förekommande på skolan. Det bekräftas av elevhälsans personal, av lärare och av rektorn. De intervjuade eleverna menar emellertid att personalen på skolan i mycket varierande utsträckning ingriper vid verbala kränkningar. Såväl de intervjuade lärarna som rektorn bekräftar detta. Vid Höglundaskolans skolenhet för årskurserna 7-9 finns en likabehandlingsplan som innefattar en plan mot kränkande behandling. Planen uppfyller i stort författningarnas krav. Planen berör emellertid överhuvudtaget inte de två kommungemensamma särskilda undervisningsgrupper vid vilka ett antal elever från Höglundaskolan har placerats. Dessa grupper har heller inte några egna planer mot kränkande behandling eller likabehandlingsplaner.

Utredningen visar att det vid Höglundaskolans årskurs 7-9 i otillräcklig utsträckning genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling i form av verbala kränkningar. Vidare saknas en plan mot kränkande behandling/likabehandlingsplan för verksamheterna vid de kommungemensamma särskilda undervisningsgrupperna. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

6 kap. 6-8, 10 §§ skollagen

Särskilt stöd**Bedömning**

Säffle kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Skolan ska ge studiehandledning på modersmålet till elever som har behov av det.
- Rektor ska fatta beslut om särskild undervisningsgrupp enligt författningarnas krav.

- Rektor ska fatta beslut om åtgärdsprogram och åtgärdsprogrammen ska ange vilka behoven är.
- Det särskilda stödet ska ges inom den elevgrupp som eleven tillhör om inte annat följer av skollagen eller annan författning.

Motivering

Enligt skollagen ska särskilt stöd ges inom den elevgrupp som eleven tillhör. Om det finns särskilda skäl får rektorn emellertid besluta om att särskilt stöd ska ges i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till. Av skollagen framgår vidare att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. I skolförordningen anges att en elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

Med några undantag ges särskilt stöd vid Höglundaskolan i ämnena engelska, matematik och svenska inom ramen för en verksamhet benämnd "Kompassen". Lokalen där Kompassen är inrymd ligger centralt i Höglundaskolan. Här erbjuds elever särskilt stöd i engelska, matematik och svenska i mindre grupper, som regel med två lärare. Antalet elever i Kompassen har fördubblats det här läsåret och för närvarande undervisas sammantaget ett 30-tal av skolans cirka 150 elever i Kompassen. Omfattningen i fråga om tid och antal ämnen som eleverna undervisas i vid Kompassen varierar från elev till elev. Några elever ges särskilt stöd i ett ämne, medan andra ges särskilt stöd i alla de tre ämnena som verksamheten omfattar. I de senare fallen kan eleverna tillbringa över en tredjedel av sin skolvecka i Kompassen. Flertalet elever i Kompassen har undervisats där sedan innevarande läsårs början, men några elever har haft all sin undervisning i engelska, matematik och engelska i över ett år i Kompassen. Rektorn har inte fattat beslut om placering i särskild undervisningsgrupp för någon av de elever som undervisas i Kompassen.

Av de åtgärdsprogram från Höglundaskolan som Skolinspektionen har tagit del av framgår inte elevens behov tydligt. Exempelvis är det i många fall svårt att utläsa varför de elever som ges särskilt stöd i Kompassen, skulle ha behov av att få det i en annan undervisningsgrupp än den som de normalt tillhör. Vidare läggs ansvaret för åtgärder i flera fall på elever. När det gäller åtgärdsprogram för de elever som placerats i kommungemensamma särskilda undervisningsgrupper utanför skolans lokaler, så har dessa i något fall inte beslutats av rektorn vid Höglundaskolan, utan av rektorn för grundsärskolan i Säfle kommun.

I intervjuer med lärare framkommer att studiehandledning på modersmålet inte alltid ges trots att det finns elever som är i behov av det. Rektor uppger att

skolan använder sig av olika IT-verktyg i för att tillgodose behovet av studiehandledning på modersmålet. Någon personlig handledning får dock inte eleverna.

Av utredningen framgår att en anmärkningsvärt stor andel av Höglundaskolans elever ges särskilt stöd utanför de elevgrupper som eleverna tillhör. Flera av dessa elever ges särskilt stöd i Kompassen i hög omfattning (inte sällan mer än en tredjedel av sin skolvecka) och/ eller varaktigt (inte sällan flera terminer). Trots detta har rektorn inte fattat några beslut om placering i särskild undervisningsgrupp för de berörda eleverna. Av utredningen framgår också att de åtgärdsprogram som upprättas vid Höglundaskolan i otillräcklig utsträckning beskriver berörda elevers behov samt att åtgärdsprogrammen inte alltid har beslutats av rektorn vid Höglundaskolan. Av utredningen framgår vidare att det saknas studiehandledning på modersmålet för några elever som behöver det. De IT-verktyg som skolan använder sig av kan inte fullt ut svara mot kraven på studiehandledning på modersmålet. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

3 kap. 7, 9 och 11 §§ skollagen och 5 kap. 4 § skolförordningen.

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Säffle kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Nationella ämnesprov ska användas som ett stöd för rättvis och likvärdig bedömning och betygssättning.
- Skriftliga omdömen i de individuella utvecklingsplanerna ska avse elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven.
- Av de individuella utvecklingsplanerna ska framgå vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Motivering

Enligt skolförordningen ska nationella ämnesprov användas i årskurs 9 som stöd för betygssättning. Vidare anger skollagen att läraren, eleven och elevens vårdnadshavare minst en gång varje termin ska ha ett utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i

de ämnen som eleven får undervisning i, och sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Andelen elever i Höglundaskolans årskurs 9 som har fått ett högre slutbetyg jämfört med deras resultat vid de nationella ämnesproven, har de senaste åren i flera fall varit högre än riksgenomsnittet. Särskilt stor var avvikelserna i matematik läsåren 2010/2011 och 2011/2012 där nästan hälften av eleverna fick ett högre slutbetyg jämfört med provbetyget (motsvarande siffra i riket som helhet var 26 procent år 2012). Ingen elev har de två senaste läsåren fått ett lägre slutbetyg jämfört med provbetyget i matematik. Även i engelska var andelen elever med högre slutbetyg jämfört med provbetyget högre än motsvarande siffra i riket som helhet (18 procent vid Höglundaskolan, jämfört med 7 procent i riket som helhet) läsåret 2010/2011. I såväl engelska som svenska var emellertid överensstämmelsen mellan resultat på nationella prov och slutbetyg god år 2012. Enligt rektor på skolan kan avvikelserna, främst i matematik, delvis förklaras med att det finns en tendens i vissa ämnen att dela upp undervisningen i mindre beståndsdelar. Eleverna provas och bedöms efter varje moment, men har då svårt att koppla ihop det de har lärt sig till en helhet, till exempel vid nationella ämnesprov, trots att det som i hög utsträckning testas där är förmågor, som inte utan vidare borde försvinna. Avvikelser mellan resultat vid nationella prov och slutbetyg har enligt såväl rektorn som intervjuade lärare diskuterats återkommande vid Höglundaskolan. Samtidigt menar rektorn att det är ett utvecklingsområde för skolan att utveckla rutiner så att nationella prov verkligen används som stöd för betygsättning i samtliga av de ämnen där det är aktuellt.

Skolinspektionen har tagit del av ett antal individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen. Det finns ämnen där elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven framgår. Samtidigt finns flera exempel där de skriftliga omdömena om elevens kunskapsutveckling helt saknar koppling till kunskapskraven, utan består av tillrop av typen "kämpa på" eller "fortsätt att arbeta målmedvetet". Rektor uppger att individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen är ett utvecklingsområde, som rektor menar kommer att kunna dra fördel av det faktum att en ny digital lärplattform inom kort ska introduceras vid skolenheten. Skolinspektionen har vidare tagit del av de individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen som används för elever vid Höglundaskolan som placerats i den särskilda undervisningsgruppen Pygmalion. Dessa har inte samma form som resterande elevers individuella utvecklingsplaner. Vid Pygmalion används ett dokument benämnt "Sammanställning ur kunskapsperspektiv", som en motsvarighet till individuell utvecklingsplan med skriftligt omdöme. De skriftliga omdömen som ges i dessa dokument relateras emellertid inte alltid till kunskapskraven, utan beskriver inte sällan mer vad eleven har gjort. Därutöver saknas en sammanfattning av vilka

insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Av utredningen framgår att nationella ämnesprov i otillräcklig utsträckning används som stöd för betygsättning. Vidare framgår att elevens vårdnadshavare inte fortlöpande informeras om elevens kunskapsutveckling eftersom de skriftliga omdömena inte avser elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven. De individuella utvecklingsplanerna sammanfattar inte alltid tydligt vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

10 kap. 13 § skollagen och 9 kap. 20 § skolförordningen

I ärendets slutliga handläggning har deltagit undervisningsråd Barbro Nässén och undervisningsråd Elisabeth Fogelberg.

På Skolinspektionens vägnar

Lena Dahlquist
Enhetschef

Henrik Frykman
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med

anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).